

Verdimessig likestillingsorientering: Hvor enige er nordmenn om grunnleggende likestillingsnormer i samfunn og politikk?

Signe Bock Segard og Ditte Shamshiri-Petersen

Institutt for samfunnsforskning
Notat 2024:9

© Institutt for samfunnsforskning
Notat 2024:9

Institutt for samfunnsforskning
Munthes gate 31
Postboks 3233 Elisenberg
0208 Oslo

ISBN (digital): 978-82-7763-823-2
ISSN (digital): 2704-1891

www.samfunnsforskning.no

Innhold

Forord	4
Sammendrag	5
English Summary.....	6
Innledning.....	7
Likestilling i politikken, demokratiet, den offentlige debatten og samfunnet generelt.....	9
Verdimessig likestillingsorientering	19
Avslutning.....	21
Litteratur	23

Forord

CORE SURVEY 2022 – Likestillingsundersøkelsen er en undersøkelse om befolkningen syn på ulike likestillingsspørsmål. Undersøkelsen er laget av CORE – Senter for likestillingsforskning ved Institutt for samfunnsforskning og ble gjennomført av Kantar Public våren 2022. Undersøkelsen kartlegger holdninger til likestilling i politikk, utdanning, arbeidsliv og familie og tar opp både gamle og nye tema. Resultatene publiseres i tidsskriftartikler, rapporter og mindre notater. Dette notatet viser analyser av befolkningens holdninger til likestilling mellom menn og kvinner i ulike kontekster: samfunnet generelt, den offentlige debatten, det representative demokratiet og politikkutformingene..

Oslo 11. mars 2024

Sammendrag

Forfatter	Signe Bock Seggaard og Ditte Shamshiri-Petersen
Tittel	Verdimessig likestillingsorientering: Hvor enige er nordmenn om grunnleggende likestillingsnormer i samfunn og politikk?
Sammendrag	<p><i>Hvordan står det så til med den verdimeslige likestillingsorienteringen i Norge? Hvem er pådrivere og hvem er en bremsekloss? Dette notatet belyser hvordan det ser ut når det gjelder mer grunnleggende holdninger til og syn på likestilling mellom menn og kvinner i den norske befolkningen i ulike kontekster: samfunnet generelt, den offentlige debatten, det representative demokratiet og politikkkutformingene. Dette er kontekster som kan oppfattes som noe diffuse i den forstand at de ikke er knyttet til folks praktiske hverdag, men heller til det som omgir det praktiske – nemlig samfunnet og politikken.</i></p> <p>Den norske befolkningen har en overveiende positiv innstilling og holdning til kjønnslikestilling, men det finnes allikevel markante forskjeller i menn og kvinners syn på kjønnslikestilling og disse forskjellene er gjennomgående størst blant de yngste og minst blant de eldre. Satt på spissen er det først og fremst de unge mennene som bremser og de unge kvinnene som er pådrivere når det gjelder mer grunnleggende verdier og normer for likestilling mellom kjønnene i samfunnet og politikken.</p>
Emneord	[Inntil fem emneord]

English Summary

Author	Signe Bock Seggaard og Ditte Shamshiri-Petersen
Title	Value-based Orientation Towards Equality: How Much Do Norwegians Agree on Fundamental Equality Norms in Society and Politics?
Summary	<p><i>How is the value-based orientation towards gender equality in Norway? Who are the drivers and who are the brakes? This report sheds light on the more fundamental attitudes towards and views on gender equality between men and women in the Norwegian population in various contexts: society in general, public debate, representative democracy, and policy-making. These are contexts that can be perceived as somewhat diffuse in the sense that they are not tied to people's practical everyday life, but rather to what surrounds the practical - namely society and politics.</i></p> <p>The Norwegian population has an overwhelmingly positive attitude and stance towards gender equality, yet there are still significant differences in men and women's views on gender equality, and these differences are consistently greatest among the youngest and least among the elderly. In a nutshell, it is primarily the young men who are the brakes and the young women who are the drivers when it comes to more fundamental values and norms for gender equality in society and politics.</p>
Index terms	[Inntil fem emneord]

Innledning

Fortellingen om Norge som et likestillingsland er verken oppsiktsvekkende eller av ny dato. I internasjonalt og europeisk perspektiv trekkes Norge og de andre nordiske landene frem som et sted der likestilling mellom kvinner og menn er kommet svært langt (Kitterød & Teigen, 2023). Det gjelder institusjonelt, i form av lovgivning som understøtter kjønnslikestilling og antidiskriminering innen ulike samfunnssektorer – arbeidslivet, den private (familie)sfæren og den politiske sfæren. Det gjelder imidlertid også mer uformelt, i form av de normer og retningslinjer for likestilling som styrer atferden til sentrale aktører og institusjoner i samfunnet. Flere politiske partier praktiserer for eksempel en eller annen form for kjønnskvoltering når de setter opp valglister, i utdanningssektoren er man opptatt av kjønnsbalanse, i idretten er det en oppmerksomhet om like vilkår for kvinnelige og mannlige utøvere, i helsevesenet er det blitt mer vekt på såkalt kvinnehelse, og i mediene er det en økt oppmerksomhet om mangfold og at det ikke bør være de samme mennene som intervjues hver gang. Den brede oppmerksomheten om likestilling mellom kjønnene ses også hos myndigheter og interesseorganisasjoner, som de siste tiårene har finansiert og igangsatt forskningsprosjekter og kampanjer for å fremme både likestilling og kunnskap om likestilling (Halsaa, 2019). Det har i tillegg vært satt ned flere offentlige utvalg som har tatt for seg likestilling og kjønn, blant annet mannsutvalget og likestillingsutvalget, som ble oppnevnt i henholdsvis 2022 og 2010 (Regjeringen, 2022, 2023).

Kjønnslikestilling har på denne måten vært på den offentlige så vel som den politiske dagsorden i flere tiår, og likestilling fremstår på mange måter som et naturlig hensyn – og i noen tilfeller et mål i seg selv – å ta med når samfunnsforhold og politikk debatteres, utformes og evalueres. Denne opptattheten av likestilling mellom kjønnene avspeiles også i befolkningsundersøkelser. Et klart flertall av norske kvinner, men også flertallet av norske menn, oppgir at likestilling er en viktig politisk sak for dem, og at arbeidet med kjønnslikestilling bør føres videre (Goul Andersen & Shamshiri-Petersen, 2020; Teigen, Nygård & Kitterød, 2023). Spørsmålet er hvor dypt disse holdningene stikker, og i hvilket omfang de er uttrykk for det «politisk korrekte». Muligheten for at likestilling mellom kvinner og menn tas for gitt eller blir betraktet som et avsluttet kapittel (Dahlerup, 2018), at temaet forsvinner fra dagsordenen og fra folks bevissthet, eller at folk blir lei, er alltid til stede. Det er derfor heller ingen garanti for at utviklingen mot større oppslutning om likestilling fortsetter. Den kan stoppe opp, eller den kan snu (Kitterød & Teigen, 2023).

I dette notatet belyser vi hvordan det ser ut når det gjelder mer grunnleggende holdninger til og syn på likestilling mellom menn og kvinner i den norske befolkningen. Det gjør vi ved å rette blikket mot temaet kjønnslikestilling i ulike kontekster: samfunnet generelt, den offentlige debatten, det representative

demokratiet og politikktutformingene. Dette er kontekster som kan oppfattes som noe diffuse i den forstand at de ikke er knyttet til folks praktiske hverdag, men heller til det som omgir det praktiske – nemlig samfunnet og politikken. Det betyr også at folks holdninger her kan antas i mindre grad å være knyttet til og avspeile praktiske personlige konsekvenser og interesser, men snarere reflektere mer grunnleggende syn på likestilling mellom kvinner og menn. Det handler i så måte om hvilke likestillingsverdier og -normer for samfunn og politikk som gjør seg gjeldende i befolkningen. Det er derfor vi i notatet snakker om *verdimessig likestillingsorientering*. Med andre ord, det handler om kultur – normer og verdier for likestilling, med særlig vekt på den politisk-demokratiske konteksten – når vi her undersøker folks holdninger til følgende fire påstander:

- Likestilling mellom kvinner og menn er stort sett oppnådd i samfunnet.
- Det blir snakket for mye om likestilling mellom menn og kvinner i den offentlige debatten.
- Det er viktig at kvinner og menn er likt representert i politikken.
- Likestilling mellom kvinner og menn bør være et av de viktigste hensyn når politikk utformes.

Vi belyser ikke bare den verdimessige likestillingsorienteringen i befolkningen som helhet, men også innen ulike befolkningsgrupper spesielt. Er det noen grupper som skiller seg ut? Er det noen «pådrivere»? Og hvem er bremsekloss når det gjelder temaet likestilling mellom kjønnene? Nærmere bestemt ser vi på holdningsforskjeller mellom kvinner og menn, mellom folk med ulik alder og mellom folk med ulikt utdanningsnivå, og vi ser på samspillet mellom disse bakgrunnskjennetegnene.

Videre i notatet ser vi først på folks holdninger til temaet kjønnslikestilling innen de fire kontekstene som er nevnt over: samfunnet generelt, den offentlige debatten, det representative demokratiet og politikktutformingene. Her ser vi også på betydningen av alder og kjønn. Deretter følger en analyse hvor vi tar utgangspunkt i holdningspåstandene om likestilling innen de fire kontekstene, men da for å konstruere det vi betegner som en verdimessig likestillingsindeks, og for å undersøke hvordan ulike befolkningsgrupper plasserer seg på indeksskalaen. Vi ser på betydningen av kjønn, alder og utdanning. Til slutt gjør vi en kort oppsummering ved å besvare spørsmålene: *Hvordan står det til med den verdimessige likestillingsorienteringen i Norge? Hvem er pådrivere, og hvem er bremsekloss?*

Datagrunnlag

Analysene er basert på *CORE SURVEY 2022 – Likestillingsundersøkelsen*, som er en nettbasert undersøkelse om befolkningens syn på ulike likestillings spørsmål, utarbeidet av CORE – Senter for likestillingsforskning ved Institutt for samfunnsforskning. Undersøkelsen ble gjennomført av Kantar Public våren 2022. Av alle som fikk invitasjon til å delta, var det 32,6 prosent som besvarte spørreskjemaet før undersøkelsen ble lukket. Nettoutvalget består av 4099 respondenter i alderen 18–89 år.

Svarprosenten varierer litt mellom ulike grupper. Kantar Public har konstruert en vekt som korrigerer for skjevheter knyttet til kjønn, alder, utdanning og geografisk bosted og gjør at sammensetningen av nettoutvalget samsvarer bedre med sammensetningen i populasjonen. Vekten benyttes i analysene i dette notatet. Antall observasjoner (*n*) vises uvektet. Undersøkelsen kartlegger befolkningens holdninger til ulike likestillings spørsmål og en del bakgrunnsinformasjon. En del bakgrunnsopplysninger er også hentet fra informasjon som allerede er lagret i GallupPanelet. Mer informasjon om undersøkelsen finnes i [dokumentasjonsrapporten](#).

Analysene i dette notat omfatter alle kvinner og menn som har besvart undersøkelsen.

I notatet belyses folks syn på fire påstander som alle handler om likestilling mellom kjønnene – menn og kvinner –, men i ulike kontekster. Det er følgende utsagn med svaralternativene «helt enig», «delvis enig», «verken eller», «delvis uenig» og «helt uenig»:

- *Det blir snakket for mye om likestilling mellom menn og kvinner i den offentlige debatten.*
- *Likestilling mellom kvinner og menn bør være et av de viktigste hensyn når politikk utformes.*
- *Det er viktig at kvinner og menn er likt representert i politikken.*
- *Likestilling mellom kvinner og menn er stort sett oppnådd i samfunnet.*

I tabellene vises det tre følgende svarkategorier: «enig» (helt eller delvis enig), «verken eller» og «uenig» (helt eller delvis uenig), mens alle fem svarkategorier vises i figurene.

For hver av de fire påstandene er det mellom 1,4 og 3,2 prosent av respondentene som har svart «vet ikke», eller som ikke har svart noe. Disse inngår ikke i analysene.

Likestilling i politikken, demokratiet, den offentlige debatten og samfunnet generelt

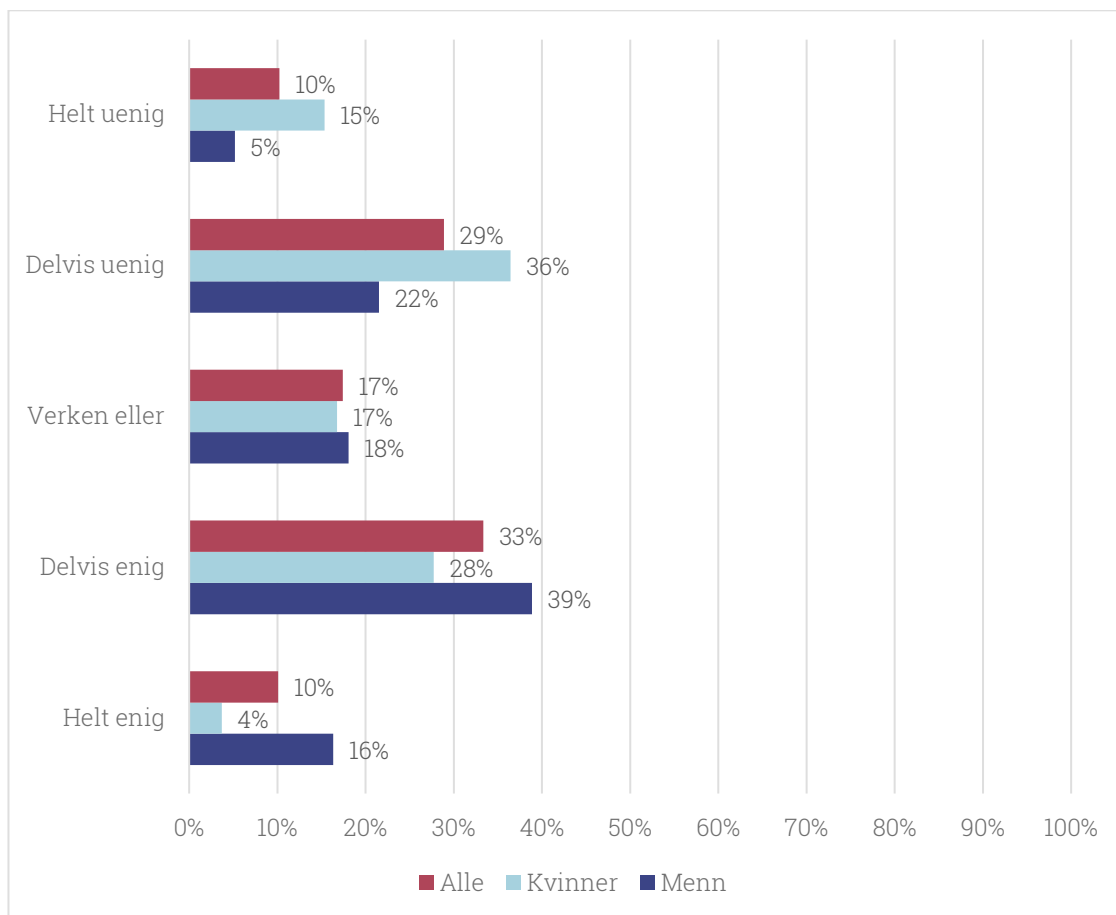
I CORE SURVEY 2022 – Likestillingsundersøkelsen ble respondentene bedt om å si om de er *helt eller delvis enig*, *verken enig eller uenig* eller *helt eller delvis uenig* i en rekke påstander om likestilling i ulike kontekster:

politikkutformingen, det representative demokratiet, den offentlige debatten og samfunnet generelt. Hensikten med å skille mellom ulike kontekster er å undersøke ulike indikatorer på holdning til likestilling og hvorvidt folk skiller mellom forskjellige kontekster når de tenker på og vurderer viktigheten av likestilling mellom kvinner og menn. I de følgende analysene ser vi nærmere på holdningsforskjeller mellom menn og kvinner og samspillet med alder.

Dersom vi begynner med det overordnede nivået – hvorvidt man mener at likestilling mellom menn og kvinner stort sett er oppnådd i samfunnet som helhet – ser vi i figur 1 at 43 prosent av alle voksne i den norske befolkningen mener at likestilling stort sett er oppnådd i samfunnet. 33 prosent er delvis av denne oppfatningen, mens 10 prosent er helt enig i påstanden. Men vi ser også at det er 29 og 10 prosent som er henholdsvis delvis uenig og helt uenig i denne påstanden. Befolkningen er på den måten ganske likt delt i synet på om likestilling stort sett er oppnådd, og både menn og kvinner er representert i begge holdningsleirer, om enn ikke i samme omfang. Det er signifikant forskjell ($p < 0,001$) på menns og kvinners holdning: Det er langt flere menn enn kvinner som er helt eller delvis enig i at likestilling i samfunnet er oppnådd: 23 prosentpoeng flere (55 versus 32 prosent). Mer detaljert kan det nevnes at 16 prosent av mennene er helt enig, mens det bare er 4 prosent av kvinnene som er helt enig i at likestilling stort sett er oppnådd. Vi ser det tilsvarende, men med motsatt fortegn, når det gjelder andelen som er uenig: Kvinnene er i større grad – 24 prosentpoeng – uenig i påstanden om oppnådd likestilling enn mennene (51 versus 27 prosent).

Figur 1

Enig eller uenig i påstanden «likestilling mellom kvinner og menn er stort sett oppnådd i samfunnet», etter kjønn. Prosent.

Analysen er vektet. *n* (uvektet): Kvinner = 1978. Menn = 2021. Alle = 3999.
 Chi2-test for forskjell mellom menn og kvinner: $p < 0,001$.

Når det gjelder oppfatningen om hvorvidt likestilling er oppnådd i samfunnet, er det tydelige kjønnsforskjeller i alle de fire alderskategoriene – menn er generelt mest enige uansett alder, jf. tabell 1. Tabell 1, hvor alder er tatt med, viser imidlertid også interessante forskjeller: Selv om det er signifikant forskjell på menn og kvinner innen hver av de ulike aldersgruppene ($p < 0,001$), så er tendensen samtidig at jo eldre aldersgruppe, jo mindre blir kjønnsforskjellen. Forskjellene på andelen menn og kvinner som er enig i at likestilling stort sett er oppnådd i samfunnet, er henholdsvis 16, 24, 28 og 30 prosentpoeng når man går fra eldste til yngste aldersgruppe. Det skyldes i stor grad oppslutningen blant de eldre mennene og til dels oppslutningen blant de yngre kvinnene: De eldste mennene er i mindre grad enig enn yngre menn i at likestilling er oppnådd, mens det blant kvinnene er de yngste som i minst grad er enig i påstanden.

Tabell 1

Enig eller uenig i påstanden «likestilling mellom kvinner og menn er stort sett oppnådd i samfunnet», etter kjønn og alder. Prosent.

		Mann	Kvinne	Alle
under 30 år	<i>Enig</i>	57	27	42
	<i>Verken eller</i>	21	26	24
	<i>Uenig</i>	22	47	34
30–44 år	<i>Enig</i>	60	32	46
	<i>Verken eller</i>	16	17	17
	<i>Uenig</i>	24	51	37
45–59 år	<i>Enig</i>	57	33	45
	<i>Verken eller</i>	18	13	15
	<i>Uenig</i>	25	54	39
60 år og over	<i>Enig</i>	48	32	40
	<i>Verken eller</i>	18	14	16
	<i>Uenig</i>	34	54	44

Analysen er vektet. *n* (uvektet): Kvinner under 30 = 374, 30–44 = 500, 45–59 = 504, 60+ = 610. Menn under 30 = 400, 30–44 = 531, 45–59 = 523, 60+ = 566. Alle under 30 = 774, 30–44 = 1033, 45–59 = 1027, 60+ = 1167.

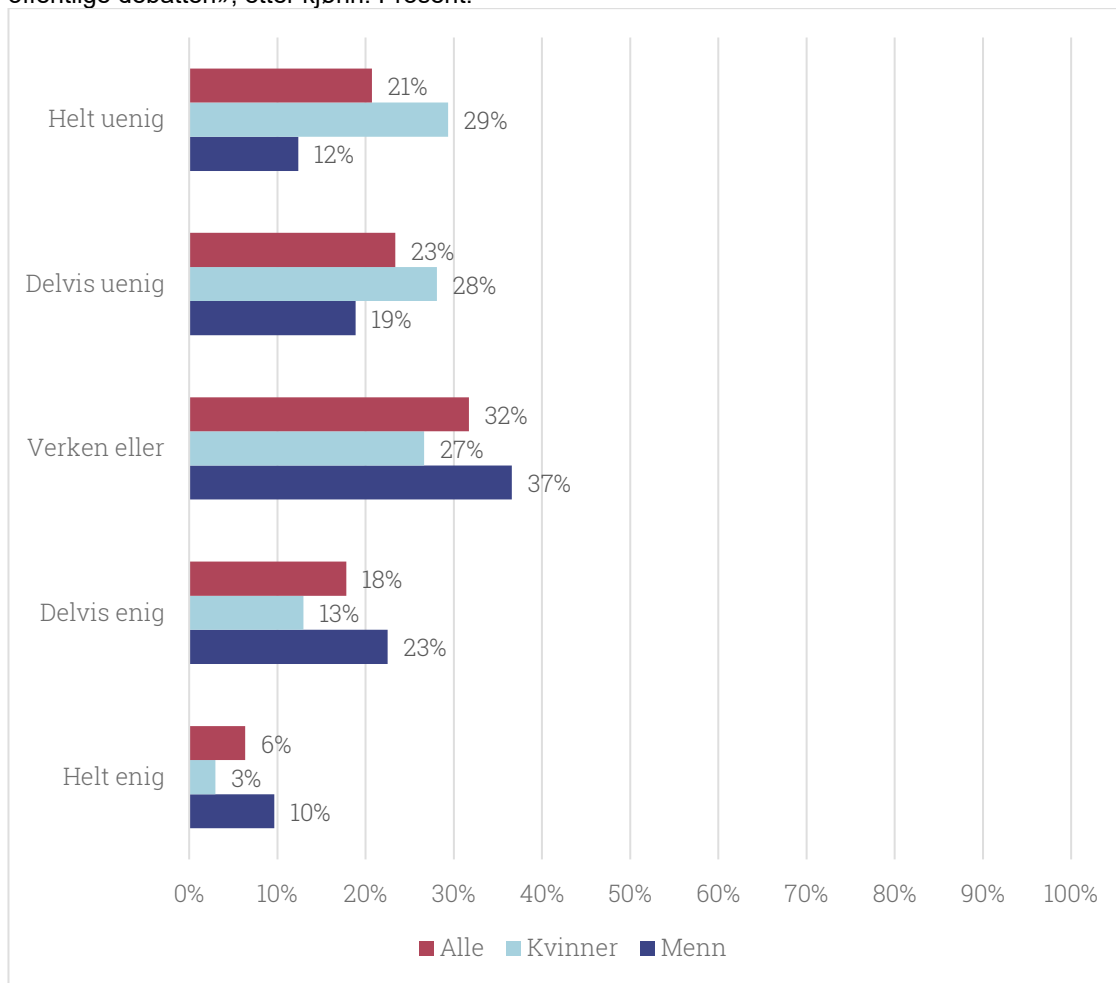
Enig = helt eller delvis enig. Uenig = helt eller delvis uenig.

Chi2-test for forskjell på menn og kvinner for hver aldersgruppe: $p < 0,001$.

I undersøkelsen ble folk også spurt om deres holdning til kjønnslikestilling i en noe bred og til dels diffus kontekst – den offentlige debatten. Nærmere bestemt har vi spurt hvor enig eller uenig de er i påstanden «det blir snakket for mye om likestilling mellom menn og kvinner i den offentlige debatten». Svarfordelingen etter kjønn og for hele befolkningen er vist i figur 2. Litt under halvparten av befolkningen er uenige – jevnt fordelt på helt og delvis uenig –, cirka én av tre svarer «verken eller», mens 18 og 6 prosent er henholdsvis delvis og helt enig i at det blir snakket for mye om likestilling mellom menn og kvinner i den offentlige debatten. Både menn og kvinner plasserer seg i begge holdningsleire – blant de enige og de uenige –, men i ulik grad. Blant kvinnene er det et flertall (57 prosent) som er uenig, mens det er et (stort) mindretall (31 prosent) blant mennene som er uenig. Omvendt er det bare en liten andel av kvinnene (16 prosent), men et stort mindretall av mennene (33 prosent) som er enig i at det snakkes for mye om kjønnslikestilling. Også for denne påstanden er det signifikant kjønnsforskjell ($p < 0,001$).

Figur 2

Enig eller uenig i påstanden «det blir snakket for mye om likestilling mellom menn og kvinner i den offentlige debatten», etter kjønn. Prosent.

Analysen er vektet. n (uvektet): Kvinner = 2030. Menn = 1961. Alle = 3961.
Chi2-test for forskjell mellom menn og kvinner: $p < 0,001$.

Som vi ser i tabell 2, er det signifikant forskjell på menn og kvinner i alle aldersgrupper ($p < 0,001$) i synet på om det blir snakket for mye om likestilling i den offentlige debatten. Mønsteret – at man er mer uenig enn enig – gjelder generelt i alle alderskategorier og for kvinnene i alle aldre, men ikke for alle mennene (tabell 2). I de to yngste aldersgruppene (under 30 og 30–44 år) er det flere menn som er enig enn uenig i at det blir snakket for mye om likestilling mellom menn og kvinner i den offentlige debatten (henholdsvis 37 versus 30 prosent og 36 versus 29 prosent). Dette kan tolkes som at de er litt lei samtalen om likestilling, at nok er nok. Samtidig må det også ses i sammenheng med at disse to gruppene – de yngre mennene – i stor grad mener at likestilling mellom kvinner og menn stort sett er oppnådd i samfunnet. *Hvorfor skal man snakke om noe som ikke er et problem?*

Tabell 2

Enig eller uenig i påstanden «det blir snakket for mye om likestilling mellom menn og kvinner i den offentlige debatten», etter kjønn og alder. Prosent.

		Mann	Kvinne	Alle
under 30 år	<i>Enig</i>	37	13	26
	<i>Verken eller</i>	33	23	28
	<i>Uenig</i>	30	64	46
30–44 år	<i>Enig</i>	36	18	28
	<i>Verken eller</i>	35	27	31
	<i>Uenig</i>	29	55	42
45–59 år	<i>Enig</i>	27	15	22
	<i>Verken eller</i>	45	29	37
	<i>Uenig</i>	27	56	41
60 år og over	<i>Enig</i>	29	16	23
	<i>Verken eller</i>	33	27	30
	<i>Uenig</i>	37	56	47

Analysen er vektet. *n* (uvektet): Kvinner under 30 = 368, 30–44 = 487, 45–59 = 494, 60+ = 610. Menn under 30 = 397, 30–44 = 527, 45–59 = 528, 60+ = 578. Alle under 30 = 766, 30–44 = 1015, 45–59 = 1021, 60+ = 1188.

Enig = helt eller delvis enig. Uenig = helt eller delvis uenig.

Chi2-test for forskjell på menn og kvinner for hver aldersgruppe: $p < 0,001$.

I de neste analysene beveger vi oss inn i den politiske og demokratisk-institusjonelle sfæren som kontekst for å undersøke folks holdninger til likestilling.

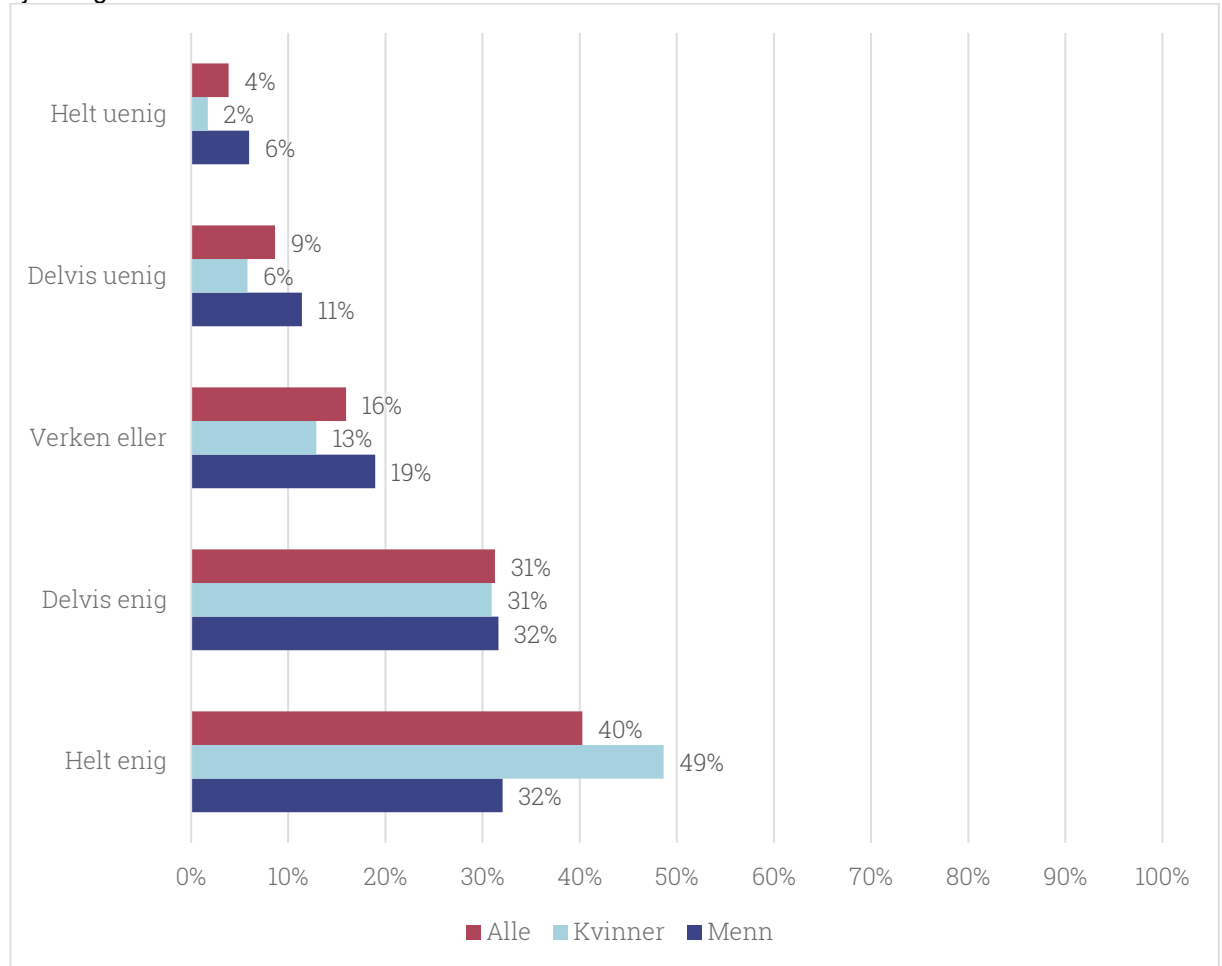
Vi starter med å se nærmere på folks holdning til politisk representasjon ved hjelp av påstanden «det er viktig at kvinner og menn er likt representert i politikken» (figur 3 og tabell 3).

Likestilling i form av balansert kjønnsrepresentasjon har vært et tema i politikken i mange år – før hvert valg og for både spesifikke velgergrupper, interessegrupper, politiske partier så vel som for myndigheter og forskning – samtidig som kjønnslikestilling og kjønnsbalanse i politiske fora som offentlige utvalg og komiteer også er en norm som er tatt inn i lovgivingen, jf. bestemmelsen om minst 40 prosent representasjon av hvert kjønn (kommuneloven). I et slikt lys er det ikke overraskende at nærmere tre av fire nordmenn er enig – enten helt eller delvis – i at det er viktig at kvinner og menn er likt representert i politikken. Blant både menn og kvinner er det også mindre variasjon her enn i deres holdninger til de andre påstandene om likestilling, idet langt mer enn halvparten av mennene og et stort flertall av kvinnene (henholdsvis 64 og 80 prosent) sier seg enig i påstanden. Normen om lik kjønnsrepresentasjon i politikken kan på den bakgrunn sies å være godt forankret i den norske befolkningen. 12 prosent er imidlertid uenige, og dette gjelder en noe større andel av mennene enn av kvinnene (17 versus 8 prosent). Også når det gjelder synet på likestilling i politisk representasjon, finnes det

altså signifikante kjønnsforskjeller ($p < 0,001$), om enn i mindre grad enn det som gjelder de andre holdningspåstandene som belyses i dette notatet.

Figur 3

Enig eller uenig i påstanden «det er viktig at kvinner og menn er likt representert i politikken», etter kjønn og alder. Prosent.

Analysen er vektet. n (uvektet): Kvinner = 2000. Menn = 2043. Alle = 4042.
Chi2-test for forskjell mellom menn og kvinner: $p < 0,001$.

Videre kan man merke seg det som også fremgår av tabell 3, at mønstrene og nivåene på kjønnsforskjellene i synet på balansert kjønnsrepresentasjon i politikken er ganske like på tvers av alderskategoriene.

Tabell 3

Enig eller uenig i påstanden «det er viktig at kvinner og menn er likt representert i politikken», etter kjønn og alder. Prosent.

		Mann	Kvinne	Alle
under 30 år	<i>Enig</i>	63	83	73
	<i>Verken eller</i>	17	12	15
	<i>Uenig</i>	20	5	13
30–44 år	<i>Enig</i>	62	82	72
	<i>Verken eller</i>	21	11	16
	<i>Uenig</i>	17	7	12
45–59 år	<i>Enig</i>	63	78	70
	<i>Verken eller</i>	21	14	18
	<i>Uenig</i>	16	8	12
60 år og over	<i>Enig</i>	66	77	72
	<i>Verken eller</i>	16	14	15
	<i>Uenig</i>	18	9	13

Analysen er vektet. *n* (uvektet): Kvinner under 30 = 379, 30–44 = 501, 45–59 = 506, 60+ = 614. Menn under 30 = 405, 30–44 = 529, 45–59 = 531, 60+ = 578. Alle under 30 = 783, 30–44 = 1030, 45–59 = 1038, 60+ = 1192.

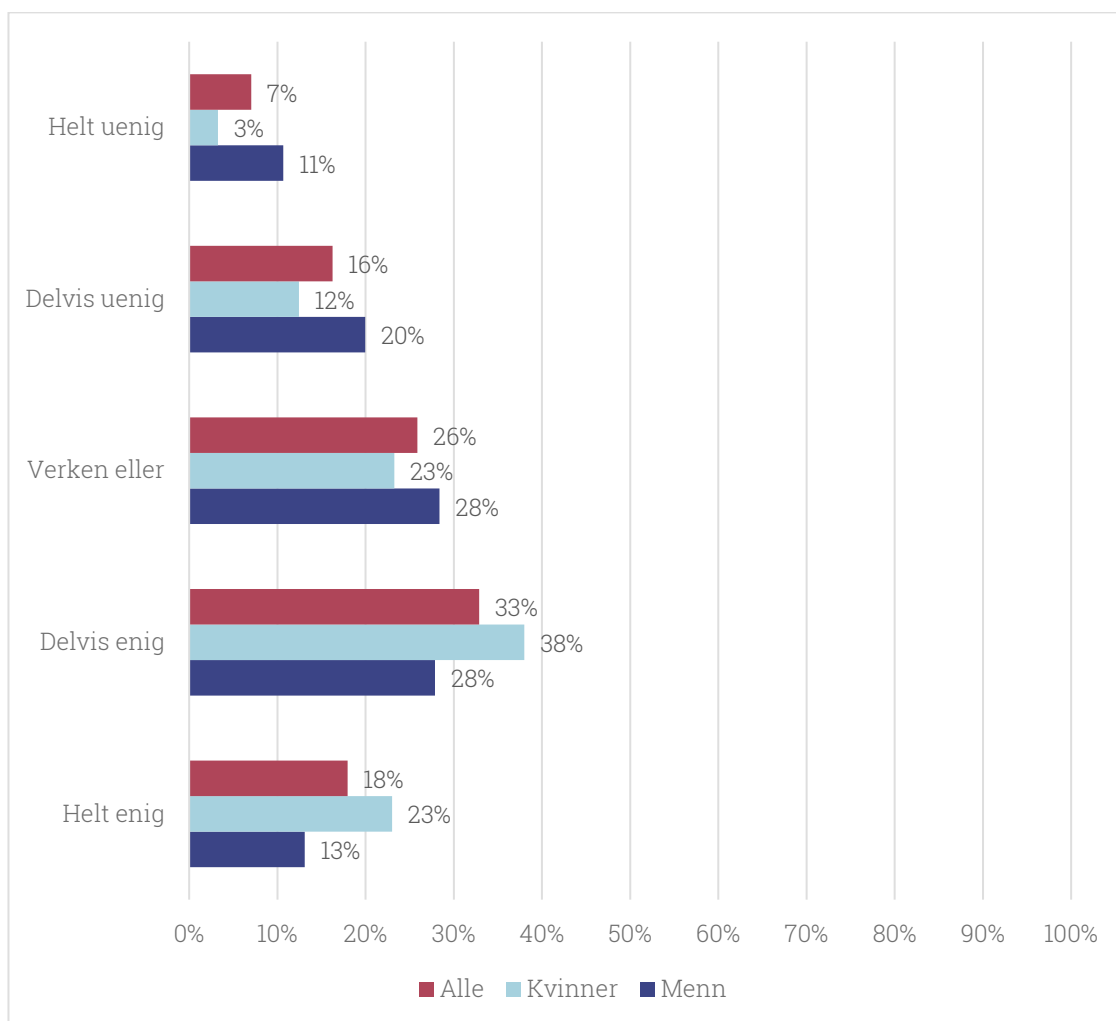
Enig = helt eller delvis enig. Uenig = helt eller delvis uenig.

Dersom vi holder oss til kjønnslikestilling i en politisk kontekst, men nå knyttet til politikktutforming, viser figur 4 fordelingen av hvor enig og uenig menn og kvinner er i den normative påstanden «likestilling mellom kvinner og menn bør være et av de viktigste hensyn når politikk utformes». Totalt er det rundt én av fire nordmenn som er uenig, mens rundt halvparten er enige. Generelt er kvinner mest enige og menn mest uenige, og det er en statistisk signifikant forskjell ($p < 0,001$). Kjønnforskjellen for de to holdningsleirene er henholdsvis 20 og 15 prosentpoeng (61 versus 41 prosent og 16 versus 31 prosent). Samtidig er det også verdt å merke seg at det er forholdsvis store andeler blant både kvinner (39 prosent) og særlig menn (59 prosent) som *ikke* sier seg enige at likestilling bør være et av de viktigste hensynene i politikktutforming.

Figur 4

Enig eller uenig i påstanden «likestilling mellom kvinner og menn bør være et av de viktigste hensyn når politikk utformes», etter kjønn. Prosent

Analysen er vektet. *n* (uvektet): Kvinner = 1953. Menn = 2015. Alle = 3968.
 Chi2-test for forskjell mellom menn og kvinner: $p < 0,001$.

Også i synet på kjønnslikestilling som et hensyn i politikktutformingsprosesser finnes det aldersforskjeller så vel som kjønnsforskjeller i alle alderskategorier (tabell 4).

Når det gjelder betydningen av alder for holdning til likestilling som et politikktutformingshensyn, så er det den eldste aldersgruppen som skiller seg ut ved å være mer enig i påstanden enn det andre aldersgrupper er. Blant de eldste er det et flertall (62 prosent) som er enig i at kjønnslikestilling bør være et av de viktigste hensynene når politikk utformes, mens tilsvarende holdning uttrykkes i underkant av halvparten i de andre aldersgruppene (43–49 prosent).

Ser vi på betydningen av kjønn i samspill med alder, er det signifikant forskjell på menn og kvinner i alle aldersgruppene, men forskjellen er klart størst blant de yngste ($p < 0,001$) og minst blant de eldste ($p < 0,05$). 64 prosent av kvinnene

under 30 år er enig i at likestilling mellom kvinner og menn bør være et av de viktigste hensynene når politikk utformes, mens andelen blant de unge mennene er 29 prosent. Forskjellen er hele 35 prosentpoeng. Blant de eldste er kjønnsforskjellen kun 7 prosentpoeng (65 versus 58 prosent). Når det gjelder dem som er uenig, finner vi tilsvarende at avstanden mellom kjønnene blir mindre med alderen – blant de eldste er forskjellen kun 3 prosentpoeng (18 versus 15 prosent), mens den er 32 prosentpoeng blant de yngste (45 versus 13 prosentpoeng). Det er signifikant forskjell på menn og kvinner i hver aldersgruppe, men den er altså klart størst blant de yngste.

Tabell 4

Enig eller uenig i påstanden «likestilling mellom kvinner og menn bør være et av de viktigste hensyn når politikk utformes», etter kjønn og alder. Prosent.

		Mann	Kvinne	Alle
under 30 år	<i>Enig</i>	29	64	46
	<i>Verken eller</i>	26	24	25
	<i>Uenig</i>	45	13	29
30–44 år	<i>Enig</i>	32	56	43
	<i>Verken eller</i>	32	24	28
	<i>Uenig</i>	37	19	28
45–59 år	<i>Enig</i>	41	58	49
	<i>Verken eller</i>	33	26	29
	<i>Uenig</i>	27	16	21
60 år og over	<i>Enig</i>	58	65	62
	<i>Verken eller</i>	23	20	21
	<i>Uenig</i>	18	15	17

Analysen er vektet. *n* (uvektet): Kvinner under 30 = 379, 30–44 = 501, 45–59 = 506, 60+ = 614. Menn under 30 = 405, 30–44 = 529, 45–59 = 531, 60+ = 578. Alle under 30 = 783, 30–44 = 1030, 45–59 = 1038, 60+ = 1192. Enig = helt eller delvis enig. Uenig = helt eller delvis uenig.

Chi2-test for forskjell på menn og kvinner for hver aldersgruppe: for 60+ $p < 0,005$, for de andre aldersgruppene $p < 0,001$

Kort oppsummering: Generelt synes den norske befolkningen å ha en overveiende positiv innstilling og holdning til likestilling mellom kvinner og menn i ulike kontekster. Det gjelder både de litt diffuse og overordnede kontekstene, altså samfunnet generelt og den offentlige debatten, så vel som de litt mindre diffuse, men fortsatt overordnede kontekstene, altså det representative demokratiet og politikktutforming. Det finnes allikevel noe variasjon. Normen om kjønnsbalanse i politisk representasjon er særlig solid forankret i befolkningen, mens befolkningen er mer delt i synet på om kjønnslikestilling stort sett er oppnådd, om det blir snakket for mye om likestilling mellom menn og kvinner i den offentlige debatten, og om likestilling bør være et av de viktigste hensynene i politikktutforming.

Det er imidlertid også tydelig at det finnes markante forskjeller i menns og kvinners holdninger til likestilling innen de ulike kontekstene. Generelt er kvinner mer likestillingsorienterte og opptatt av kjønnslikestilling som et tema i og for samfunnet og politikken enn det menn er, men det finnes også variasjon blant både kvinner og menn.

Videre er det også tydelige kjønnsforskjeller i likestillingsholdninger innen ulike aldersgrupper. Særlig skiller den yngste gruppen seg ut. Her er forskjellene mellom menn og kvinner i synet på likestilling generelt størst – og til dels ganske store – sammenlignet med de andre alderskategorier. Det skyldes dels at unge menn og eldre menn ser ut til å ha forholdsvis forskjellige holdninger til likestilling – de eldste er mest for – og dels at unge kvinner er de mest likestillingsorienterte. Samtidig er det verdt å merke seg at normen om lik politisk representasjon av kvinner og menn er godt forankret i befolkningen generelt, hos begge kjønn og i alle aldersgrupper.

Verdimessig likestillingsorientering

Her i siste del av notatet ser vi mer overordnet på de fire påstandene som er blitt belyst over, og undersøker først om det er en sammenheng mellom folks syn på disse. Det gjør vi ved hjelp av en faktor- og reliabilitetsanalyse. Deretter slår vi sammen påstandene til det vi kan betegne som en verdimessig likestillingsindeks, og undersøker hvordan menn og kvinner i ulike alders- og utdanningskategorier fordeler seg på indeksen. Utdanning kategoriseres i analysen i tre nivåer: *lav utdanning*, det vil si grunnskoleutdanning, *mellomutdanning*, det vil si fagskole og videregående allmennfaglig og yrkesfaglig utdanning, og *høy utdanning*, det vil si universitets- og høyskoleutdanning.

Forut for faktoranalysen har vi omkodet spørsmålene slik at de går i samme retning når det gjelder å uttrykke grad av likestillingsorientering. På påstandene «likestilling mellom kvinner og menn bør være et av de viktigste hensyn når politikk utformes» og «det er viktig at kvinner og menn er likt representert i politikken» er *enighet* uttrykk for høy grad av likestillingsorientering, mens det for de to andre påstandene er motsatt. Vi har omkodet påstandene slik at det for alle fire gjelder at høy verdi uttrykker høy grad av verdimessig likestillingsorientering.

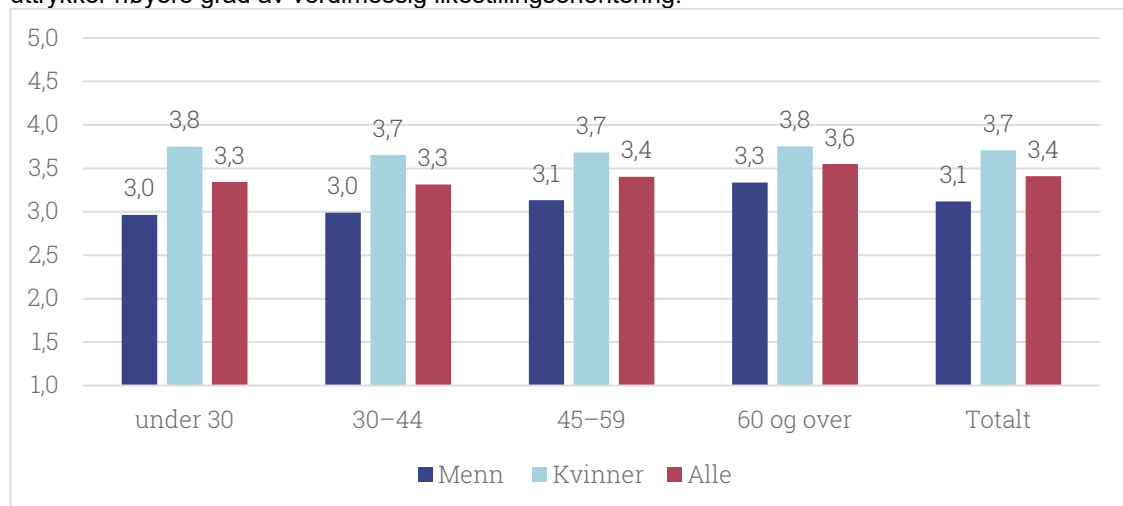
Faktoranalysen viser at de fire påstandene korrelerer med hverandre (KMO 0,69), og videre at det kun fremkommer én faktor som i særlig grad kan forklare variansen i svarene. En reliabilitetsanalyse bekrefter at det er sterk korrelasjon mellom den latente faktoren og påstandene (Cronbachs alfa på 0,73). På denne bakgrunnen slås de fire påstandene sammen til en indeks – *verdimessig likestillingsindeks* – som et samlet mål på folks likestillingsorientering beregnet som gjennomsnittsskår (1–5) for de fire påstandene, hvor høyere skår betyr høyere grad av likestillingsorientering. Midtverdien er 3.

I figur 5 ser vi av søylene helt til høyre at den norske befolkningen sett under ett skårer 3,4 på skalaen, altså litt høyere enn midtverdien 3. Samtidig ser vi at kvinner generelt sett er 0,6 skalapoeng mer verdimesig likestillingsorienterte enn menn (3,7 versus 3,1). Kjønnsforskjellen er statistisk signifikant ($p < 0,001$).

I figur 5 ser vi også at mønsteret i kjønnsforskjell går igjen i alle alderskategorier. Størst er kjønnsforskjellen i den yngste gruppen med 0,8 skalapoeng, og minst er den i den eldste gruppen med 0,5 skalapoeng. Blant mennene er det de eldste som i gjennomsnitt skårer høyest på den verdimesige likestillingsindeksen (3,3), mens det blant kvinnene er de yngste og eldste (begge 3,8). Det er menn under 30 år og i alderen 30–44 som skårer aller lavest (begge 3,0). Den positive innvirkningen som alder har for menns verdimesige likestillingsorientering, er statistisk signifikant, mens det for kvinnene ikke er en statistisk signifikant forskjell i likestillingsorientering mellom aldersgruppene.

Figur 5

Skår på likestillingsindeks (1–5) etter kjønn og alder. Gjennomsnitt på en skala der høyere verdi uttrykker høyere grad av verdimesig likestillingsorientering.

Analysen er vektet. n (uvektet): Kvinner under 30 = 379, 30–44 = 509, 45–59 = 509, 60+ = 618, total = 2015. Menn under 30 = 407, 30–44 = 536, 45–59 = 533, 60+ = 583, total = 2059.

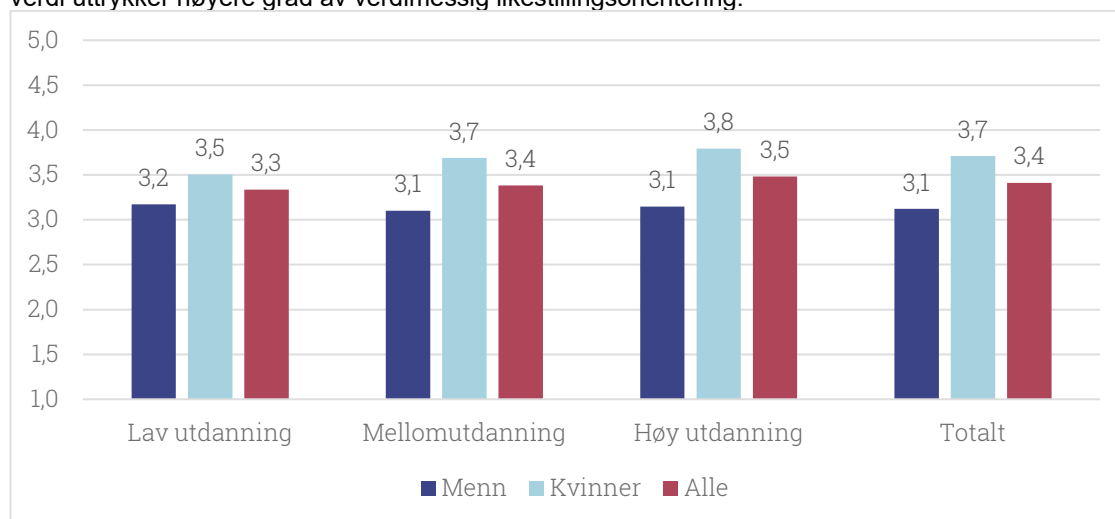
T-test for forskjell i gjennomsnitt for kvinner og menn: $p < 0,001$.

Ser vi nærmere på betydningen av utdanningsnivå for verdimesig likestillingsorientering, er det en generell og signifikant ($p < 0,001$) tendens til positiv sammenheng, hvilket innebærer at folk med høy utdanning har signifikant høyere skår på likestillingsindeksen enn både de med lav utdanning og de med mellomutdanning (se figur 6). Men tar man høyde for kjønn, viser det seg at det kun er blant kvinnene at utdanning har betydning: Som vi ser i figuren, øker den gjennomsnittlige indeksverdien signifikant med utdanningsnivå – fra 3,5 for dem med lav utdanning til 3,8 for dem med høy utdanning. Indeksverdien varierer ikke signifikant med utdanning for mennene. Dette bildet endres ikke når man tar høyde for alder. For kvinnenes vedkommende øker indeksverdien med utdanningsnivå i alle aldersgrupper. Det vil si at jo mer utdanning kvinner har, desto mer likestillingsorienterte er de, uansett alder. For menn er verdien på likestillingsindeksen stort sett den samme

på tvers av utdanning for alle aldersgrupper. Med andre ord, utdanningsnivå har ikke noen signifikant betydning for menns verdimeslige likestillingsorientering.

Figur 6

Skår på likestillingsindeks (1–5) etter kjønn og utdanning. Gjennomsnitt på en skala der høyere verdi uttrykker høyere grad av verdimeslig likestillingsorientering.

Analysen er vektet. *n* (uvektet): Kvinner lav = 157, mellom = 1132, høy = 883, total = 2172. Menn lav = 145, mellom = 1098, høy = 660, total = 1903. *Lav utdanning* omfatter grunnskoleutdanning, *mellom utdanning* omfatter fagskole og videregående allmennfaglig og yrkesfaglig utdanning, og *høy utdanning* omfatter universitets-/høgskoleutdanning.

Avslutning

Verdimeslig likestillingsorientering: Hvor enige er nordmenn om grunnleggende likestillingsnormer i samfunn og politikk? Dette er tittelen på dette notatet, som gjennom forholdsvis enkle deskriptive analyser, har satt søkelys på nordmenns holdninger til og syn på temaet likestilling mellom kvinner og menn i samfunnet generelt, i den offentlige debatten, i det representative demokratiet og i politikktutforming. De fire kontekstene er alle, men allikevel i varierende grad, noe diffuse i den forstand at de ikke er knyttet til folks praktiske hverdag, men heller den konteksten som omgir det praktiske, nemlig samfunnet og politikken. I så måte er kontekstene av en overordnet karakter, samtidig som de kan sies å være forankret i grunnleggende verdier og normer som har utviklet seg over tid, og som utvikler seg fremdeles. Utviklingen kan i en demokratisk kontekst forutsettes å skje i samspill med de normene og verdiene som gjør seg gjeldende i befolkningen, grunnleggende verdier og normer som også har betydning for likestilling i praksis – om ikke nå, så over tid. Og nettopp derfor er det verdt å undersøke folks mer grunnleggende holdninger. Det har vi gjort i dette notatet, både for befolkningen generelt og for ulike befolkningsgrupper – kvinner og menn, unge og gamle og lavt og høyt utdannede.

Hvordan står det så til med den verdimeslige likestillingsorienteringen i Norge? Hvem er pådrivere og hvem er en bremsekloss? Generelt sett er den norske befolkningen opptatt av likestilling og enig i at likestilling mellom kjønnene er en viktig sak og en sak som bør føres videre. Flertallet, hos både kvinner og

menn, er likestillingsorientert i den betydningen at de er for mer likestilling. Også når det gjelder synet på kjønnslikestilling i politisk representasjon, er likestillingsnormen godt og solid forankret i befolkningen generelt. Nærmere tre av fire nordmenn er enig i at det er viktig at kvinner og menn er likt representert i politikken. På den annen side er det også en stor andel – en fjerdedel – som mener at lik politisk representasjon for kvinner og menn ikke er så viktig.

Både blant menn og kvinner finnes det noen som uttrykker stor grad og noen som uttrykker mindre grad av verdimelessig likestillingsorientering. Samtidig er det verdt å merke seg at det finnes markante kjønnsforskjeller i likestillingsorienteringen, og at bildet av befolkningen som helhet dekker over forskjeller i menn og kvinners syn på kjønnslikestilling. Sagt på en annen måte, og med formuleringen til de danske forskerne Jørgen Goul Andersen og Ditte Shamshiri-Petersen (2020, s. 245): «er ligestilling stadig et emne, der polariserer mænd og kvinder». Kvinner – og særlig de unge – er mest opptatt av og enig i at kjønnslikestilling er viktig, og det er også kvinnene som er mest uenig i at det snakkes for mye om likestilling i den offentlige debatten, og i at likestilling mellom kjønnene er oppnådd i samfunnet. Mennene – og særlig de unge mennene – plasserer seg i den andre enden. Forskjellene mellom kvinner og menn i holdninger til og syn på likestilling som tema i ulike kontekster – samfunnet generelt, den offentlige debatten, det representative demokratiet og politikktutformingen – er gjennomgående størst blant de yngste og minst blant de eldre. Satt på spissen er det først og fremst de unge mennene som bremser og de unge kvinnene som er pådrivere når det gjelder mer grunnleggende verdier og normer for likestilling mellom kjønnene i samfunnet og politikken. At unge menn på denne måten skiller seg ut når det gjelder syn på likestilling, er imidlertid ikke overraskende gitt det som også tidligere forskning har vist (Teigen, Nygård & Kitterød, 2023). For kvinnenens del spiller imidlertid også utdanningsnivå en rolle, selv når det kontrolleres for alder: jo mer utdanning, jo mer likestillingsorienterte er kvinnene. Denne sammenhengen gjelder ikke for mennene. Her har utdanning ingen betydning, kun alder.

Denne betydningen av alder gir grunnlag for videre utforskning, for spørsmålet er om forskjellen mellom ulike aldersgrupper i synet på likestilling er uttrykk for en livsfase- eller en generasjonseffekt. Er det slik at dagens unge endrer syn når de blir eldre, i takt med at de konfronteres med aldersbetingede begivenheter, eller er holdningene deres snarere knyttet til generasjonen deres og til det at de har opplevd de samme hendelsene til samme tid?

Litteratur

- Andersen, J.G., & Shamshiri-Petersen, D. (2020). Danskerne udgør Skandinaviens bagtrop: Holdninger til ligestilling blandt befolkningerne i Danmark, Sverige og Norge. I A. Borchorst, & D. Dahlerup (Red.), *Konflikt og konsensus: Det danske ligestillingspolitiske regime* (s. 221–252). Frydenlund Academic.
- Dahlerup, D. (2018). Gender Equality as a Closed Case: A Survey among the Members of the 2015 Danish Parliament. *Scandinavian Political Studies*, 41(2), 188–209.
- Halsaa, B. (2019). Kampanjer for kvinner i kommunepolitikken. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 43(3), 158–76. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1781-2019-03-03>
- Kitterød, R.H. & Teigen, M. (2023). Oppslutning om likestilling: Er enigheten i ferd med å slå sprekker? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 64(3), 262–275. <https://doi.org/10.18261/tfs.64.3.6>
- Regjeringen (2022, 26. august). *Sammensetningen og mandatet for det nye Mannsutvalget er klar*. [Pressemelding]. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/sammensetningen-og-mandatet-for-det-nye-mannsutvalget-er-klar/id2925457>
- Regjeringen (2023). *Likestillingsutvalget*. <https://www.regjeringen.no/no/dep/bfd/org/styrer-rad-og-utvalg/innstillinger-fra-utvalg/innstillinger-2012/likestillingsutvalget/id612638>
- Teigen, M., Nygård, S.T. & Kitterød, R.H. (2023). *Stor oppslutning om at likestillingen bør føres videre, men unge menn er mer skeptiske enn andre*. <https://www.samfunnsforskning.no/prosjekter/core-survey/coresurveynotat5.html>